

H-ESTONIAN
TIONARY

R SCHOOLS

INGLISE-EESTI
SÕNARAAMAT

KOOLIDELE

BY
M. RAUK

KOOSTANUD
M. RAUK

~Minnitädi sõna- raamat

TEKST ANNE METSIS FOTOD FOTOGEEEN, KRISTJAN LEPP, ERAKOGU

Igas vanuses fännidele on elava laululegend **Marju Kuudi** pärand juba praegu väärtuslik, temale endale on aga hindamatu väärtusega üks kirjateos.

Marju Marynel Kuudi musikaalsus on päritud isalt, keda ta elu jooksul harva kohtas. Nii ilusat, puhast ja kõrget lauluhäält, nagu oli ta emal ehk **Memmel**, pole haprakesele lauljale, kes igasse pisimassegi loosse kogu oma hinge paneb, tema enda sõnul paraku kaasa pandud. Kuid ühe tõelise päranduse on lauljatar ometi saanud: inglise-eesti sõnaraamatu koos paljutähendava pühendusega autorilt – Minnitädilt.

LAPSEPÕLV LAHKE TÄDI JUURES

Minnitädi, kes oli sündinud Kanas, tuli Nõukogude Liitu 25aastasena koos oma vanematega, kelle südames oli siiras soov hakata kommunismi ehitama. Tema vanem õde oli juba abiellunud ja jäi seetõttu ookeani taha elama. Nii tulid vanemad Nõukogude Liitu koos noorema tütre ja kahe pojaga. Siin lasid venelased isa maha, Minnitädi enast veeti mööda vangikonge. Hiljem

abielus olles elas ta läbi mitu nürisünnitust ja jäi lastetuks. Selline oli vanglavintsutuste hind.

Oma tulevase mehega, temast seitseteist aastat vanema kõrgkooli direktori ja eesti keele filoloogi professor **Kristjan Kurega** kohtus Minnitädi ehk **Melanie Rauk** pedagoogilises instituudis õppides. Pärast kooli lõpetamist sai temastki tänu loomulikule inglise keele oskusele inglise keele õppejõud. Enne Eestisse tulekut oli ta õppinud UCLAs – California ülikoolis Los Angeleses – ja lõpetanud selle üheksa primaist.

Minnitädi aadressi otsis Marju ema üles, kui tal kolmenädalase imikuga sünnitushaiglast kuhugi minna polnud. Õigel ajal sündinud tütreke kaalus vaid veidi üle kahe kilo. Suur-Karja tänava majas, praeguse Otsa-kooli ühes osas, saigi nelja ruutmeetri suuruselt teenijatoast Marju esimene kodu.

Selles korteris viibis alati väga palju inimesi. Kureonu (Minnitädi

hüüdis oma meest Vana Kure, sest nime Kristjan ei tohtinud välja öelda, kuna see tuletas meelde Kristust) päästis oma tutvuste kaudu paljusid Siberisse küüditatud süütuid inimesi, kes esialgu leidsid ulualuse nende kolme ja veerandi toa suuruses korteris. Mõnikord mahutas see kodu üle kolmekümne inimese, kellele Marju ema süüa valmistas. Pärast Minnitädi ema surma said Marju ja Memm suurema toa, kus sai juba ka aega veeta ja õppida. Nende kambrikes hakkas elama Minnitädi nägemispuudega vennatütar, kelle tädi oli lapsendanud.

Marju: "Ehk vahest sellepärast ma naudingi nüüd nii väga üksindust, et elasin kakskümmend seitse aastat korteris, mis oli nagu läbikäiguhoov!"

Tädi juures käis teadlasi ja tõlkijaid, doktorikraadiga inimesi kogu Nõukogude Liidust. Ta korrigeeris nende kirjutisi ja hääldust, kes pidid välismaal erialaseid loenguid pidama. Nii kõlas kodus alalõpmata inglise keel. Lähimad sõbrad olid Aadu Hint ja perekond Ehinid, hiljutise juubilari Andrese vanemad, teisedki tolleaegsed intelligendid olid pea iga-päevased läbiastujad.

"Minnitädi juures elades saingi ellusuhtumise ja silmaringi, mis oli algusest peale täiesti teistsugune kui tavalistel Eesti peredel. Kõik need inimesed, kes sellest korterist läbi käisid, jätsid endast sinna ka midagi rikastavat. Erinevate rahvuste kompott õpetab sallima!"

Pärast muusikakooli Marju abiellus ja kolis mujale elama, kuid kui poeg oli viiekuune, kutsus ta ühel päeval ema taksoga kohale, võttis lapse, maki ja oma flöödi ning nad maandusid taas Minnitädi korteris, kus Memm endiselt elas.

Kui Marju pärast aastatepikust järjekorda ükskord päris oma kooperatiivkorterit sai ning Memme ja Ukuga sinna kolis, oli Minnitädi hirmus kahju, sest nende läbisaamine oli olnud nii hea.

KUIDAS SÜNDIS SÕNARAAMAT

Kooselatud ajast mäletab Marju tädi kodus enamiku ajast kirjutuslaua taga istumas ja tööd tegemas. Ka siis, kui nad tema toas klaveril ansambliga MERL lauluharjutusi tegid: "Ütles alati, et see teda ei sega. Me tegime ju iga-suguseid hääli, aga inimene suutis niimoodi oma tööle konsentseeruda..."

Peale inglise-eesti sõnaraamatu koostas tädi ka ingliskeelseid õpikuid. Vahel küsis ka noorte käest, milline eestikeelne sõna võiks tema kirjeldusega sobida. Pärast mehe surma sai Minnitädi tööpartneriks proua C. Parts, kelle eesti-inglise sõnaraamatu retsensendiks ta oli.

Tänu 25 Ameerikas elatud aastale oli tädi filoloogiamet ühtlasi tema elustiil. Tellitud ingliskeelsete ajalehtede ja ajakirjade kaudu, mida tädi neile tõlkis, kuulsid kodus hoopis teistsugusest elust, kui Eestis tollal oli.

Kui Marju laulmisega tegelema hakkas, rõõmustas tädi, et laulud on inglise keeles.

"Ma samastasin tihti oma seemisega seda, millest tädi mulle luges. Hull oli ainult see, et ta tahtis mulle inglise keele tunde anda, kuid mu sisemus tõrgub alati, kui mind midagi teha kästakse. Ja nii ma ei õppinud mitte midagi peale *yes, no* ja *I love you*."

Ukuga oli tädil juba parem meetodika. Ta ei lasknud poissi enne oma tuppa, kui too *good morning* polnud öelnud. Sealt edasi läks kõik ainult inglise keeles, nii mänglevalt, et laps ei saanudki aru, et see on keeletund.

Melanie Rauk –
Minnitädi koos
Marju poja Ukuga.

"Mul on nii kahju, et ta juba minuga nii ei teinud, sest minu inglise keel kannatab seetõttu siiani. Arvasin, et – ahh, mulle pole seda keelt ju nagunii vaja!"

Kui siis Marju laulmisega tegelema hakkas, rõõmustas tädi, et laulud on inglise keeles. "Kirjutasin plaatidelt sõnad kuulmise järgi üles. Hiljem pani Minnitädi need õigesse kirjakeelde ja imestas, kuidas mul on nii hea kuulmine, et sain hääldamise järgi kõik õiged sõnad kirja, ise tähendust mõistmata! Kuigi aru ei saanud, teadsin ma täpselt, kuidas hääldada, ka koolis. Ma ignoreerisin keeletunde, sest õpetajad rääkisid nii jubeda aktendiga ja veel British Englishit, mis ajas naerma. Ma arvasin, et nad hääldavad täiesti valesti, mul oli ju kodus ehtne ameeriklane! Läksin õpsidega pidevalt pahuksisse, sest ütlesin neile kohe välja, et mitte *can't*, vaid *can't*! Aga Minnitädi rääkis alati, et ta ei tea parema hääldusega õpilast, kui mina olen, aga samas ei tea ta ka laisemat õpilast, kui mina olen!"

Kureonu suri, kui Marju oli varajases teismeeas. Minnitädi suri oma sünnipäeval, 25. juulil. "Ma ei tea isegi seda, kui vana ta siis oli... Käisin haiglas pea iga päev tema lahtist haava pesemas. Tal oli vist soolevähk. Suri siis, kui olin Filharmooniaga Eesti tuuril, ma ei saanudki matusele. Sellepärast ongi minul temast pilt, nagu ta ikka elaks, kuna ma ta matust pole näinud."

Minnitädi sõnaraamat valmis 1964. aastal. "Mina käisin siis juba muusikakoolis, kus keelt ei õpitud. Loomulikult pole sõnaraamat nii täiuslik, nagu tänapäeva keel nõuab, kuid seal on siiski piisavalt tähtsaid sõnu. Mäletan, et minagi küsisin tädi sageli, kas ta selle või teise sõna ka sisse pani. Tihti lisas ta mõne minu palvel juurde. Mõelda, kui ise peaks tegema sõnaraamatu, omast peast mõtlema kõik sõnad, mida sinna sisse panna! Mina olen seda sõnaraamatut kasutanud pidevalt, kuni siiani. See raamat on tõesti minuga kõikjal kaasas olnud, ka siis, kui Eestisse ei jäänud enam mitte midagi ootama!"